

แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
Guidelines for School Administration Implementing
Professional Learning Community: PLC
Under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3

ปาริชาติ เข่งแก้ว* สาธิต ทรัพย์รวงทอง** ธิตินันท์ ดั่งสุวรรณ***
Parichat Khengkaew, Satorn Subrungton, Thitinan Duangsuwan

Received: August 26, 2020 Revised: September 29, 2020 Accepted: October 5, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำนวน 577 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยง 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ ผู้บริหารการศึกษา อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดย

* ศน.สพป. เพชรบูรณ์ เขต 3 Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3, email : tunwa712@hotmail.com

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ Faculty of Education, Nakhonsawan Rajabhat University

*** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ Faculty of Education, Nakhonsawan Rajabhat University

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาคือด้านการบริหารงานบุคคล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวิชาการ 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 คือ 1) ด้านวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำร่วมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วมส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกด้วยความเต็มใจ เปิดใจใส่ใจในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน 2) ด้านงบประมาณ ควรกระจายอำนาจความรับผิดชอบให้ครู มีความคล่องตัวในการพัฒนางานระบบข้อมูลสารสนเทศ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ควรมีการพูดเกี่ยวกับการปฏิบัติตนภายในสถานศึกษาของกันและกันอย่างเปิดเผยเพื่อการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม 4) ด้านการบริหารทั่วไป ควรกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน ร่วมคิด ร่วมพัฒนางาน ยอมรับความแตกต่างของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและประสานงานมีช่องทางการสื่อสารร่วมกัน

คำสำคัญ (Keywords): ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; กระบวนการ; แนวทางการบริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to : 1) study the conditions of school administration implementing Professional Learning Community : PLC under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3, and 2) develop guidelines for school administration implementing Professional Learning Community : PLC under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3. The research was conducted in 2 steps for : 1) studying the conditions of school administration implementing Professional Learning Community : PLC under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3. The sample group comprised school administrators, the chairmen of basic education school committees, and teachers under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3 with a total of 557 participants from a simple random sampling method. The research instrument employed was a 5 – level rating scale with the reliability 0.97. The statistics used for data analyzing were frequency, percentage, mean, and standard deviation, and 2) developing guidelines for school administration implementing Professional Learning Community : PLC under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3. A focus group discussion was held for content analysis from experts included principals, professors, supervisors, and school administrators. The research findings were as follows: 1) The conditions of school administration implementing Professional Learning Community : PLC under Phetchabun Primary Educational

Service Area Office 3. The overall was at the high level, when considered each aspect shown that the conditions of school administration implementing Professional Learning Community : PLC of 4 aspects were at the high level. The highest average was general administration, the inferior average was personnel administration, and the lowest average was academic matter. 2) The guidelines for school administration implementing Professional Learning Community : PLC under Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3 were : 1) the academic matter, the school administrations should lead to build leaderships, support teachers to express willingly, open mind, pay attention on assignments, 2) the budgets should be decentralized the responsibilities to teachers in order to have skills for information technology development, 3) the personnel administration should be discussed on teacher's behaving in schools openly in order to behave properly, and 4) the general administration should be corporately defined vision and mission. Teachers cooperate in thinking, work development, accept the differences of roles and responsibilities, and cooperate in the communication.

Keywords: Professional Learning Community, Process, Guideline for School Administration

บทนำ (Introduction)

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด และคุณธรรมของบุคคล จากการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะการศึกษาของประเทศไทยกับนานาชาติ โดยใช้ดัชนีของสถาบันนานาชาติ เพื่อพัฒนาการจัดการ ปี 2561 ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา พบว่า อยู่ในอันดับที่ 56 จาก 63 ประเทศซึ่งยังอยู่ในอันดับตกต่ำมากที่สุดในรอบ 5 ปีที่ผ่านมาที่ต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนา มากที่สุด สำหรับผลการทดสอบ PISA 2015 ของ OECD ปี 2558 พบว่า ประเทศไทยได้อันดับที่ 49 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย OECD และต่ำกว่าเกือบทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: ช-107) และจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2561 เกี่ยวกับแนวทางการนำมาตรฐานสู่การปฏิบัติระดับสถานศึกษา ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดการศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การมีเครือข่ายความร่วมมือ และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือองค์กรแห่งการเรียนรู้(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2561 : 13) จากผลการรายงานประจำปี 2561 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาใช้ในการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มีร่วมกัน ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า สถานศึกษามีการนำกระบวนการ PLC ไปใช้คิดเป็นร้อยละ 96.54 ครูผู้สอน

ที่นำกระบวนการ PLC ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนคิดเป็นร้อยละ 91.41 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561: 38-39) ผลการวิเคราะห์สภาพองค์กร (SWOT) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งได้ระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์สภาพขององค์กรจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยมีจุดอ่อน ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัด ในฐานะหน่วยปฏิบัติขาดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภทขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ขาดทักษะการจัดการเรียนรู้ ระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลยังขาดประสิทธิภาพ และไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงได้กำหนดนโยบาย ปีงบประมาณ พ.ศ.2562 นโยบายที่ 3 ตัวชี้วัดที่ 3.2.2 ข้อที่ 5 ได้แก่ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2561: 16-92) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 โดยมีคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าระดับประเทศ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงมีนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้ตระหนักและร่วมด้วยช่วยกันในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (สำนักงานพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. 2561 : 3-20) ในระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องบริหารงานภายในสถานศึกษาจะต้องเป็นกลไกหลักที่สำคัญเป็นปัจจัย ด้าน บุคคลที่มีความสำคัญในการสร้างประสิทธิผลขององค์กรและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการ เกื้อหนุนให้เกิดบรรยากาศในการพัฒนาครู ด้วยการสร้างเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขึ้นมาซึ่ง จะเป็นพื้นที่ที่ครูจะได้ช่วยกันพัฒนากระบวนการและวิธีการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน PLCจะช่วย ยกระดับความรู้ความเข้าใจของครูแต่ละคน เห็นเป้าหมายร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็น บุคคลและองค์กรการเรียนรู้ มีการทำงานเป็นทีม มีความเป็นกัลยาณมิตร ยอมรับฟังความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน สร้างแรงบันดาลใจ เกิดความเข้าใจที่เปลี่ยนไป ทำให้ Mindset เปลี่ยนไปในเชิง บวกและทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีของคนในสถานศึกษาซึ่งมีผลอย่างมากต่อบรรยากาศการทำงาน ทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข (วิเชียร ไชยบัง. 2562 : 42-46) นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ยังไม่มีใครทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จึงเป็นเรื่องใหม่ในการ ดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยมีกระบวนการวิจัยเป็นฐานการดำเนินงาน จากนโยบายระดับชาติสู่ หน่วยปฏิบัติในระดับสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหาร สถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุง พัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการ พัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการ บริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและ ด้านการบริหารงานทั่วไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 191 คน ข้าราชการครูจำนวน 1,614 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 191 คน รวมทั้งสิ้น 2,001 คน จากสถานศึกษาจำนวน 191 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 132 คน ข้าราชการครูจำนวน 313 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 132 คน รวมทั้งสิ้น 577 คน จากสถานศึกษาจำนวน 191 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562 ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัยมี 2 ฉบับ ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคลและ 4) ด้านบริหารทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบข่ายในการสร้างแบบสอบถาม 2) ศึกษาแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นประเด็นคำถาม 3) กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 4) ร่างแบบสอบถาม 5) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามกับเนื้อหา 6) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 7) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือโดยหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.97 8) นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยถึงกลุ่มตัวอย่าง ส่งแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อหาเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยได้จากผลสรุปสภาพการบริหารสถานศึกษา

ต่ำสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านเป็นแบบบันทึกถึงความเห็นพิจารณาตรวจสอบ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการวิธีการสนทนากลุ่ม 2) กำหนดกรอบในการจัดทำกรสนทนากลุ่ม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3) นำข้อคำถามที่มีระดับสภาพการบริหารสถานศึกษาต่ำสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมาร่างเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษา 4) ร่างแนวทางเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 5) นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่มและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ขอหนังสือเชิญจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้เชี่ยวชาญ 2) จัดประชุมผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน 3) นำข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เป็นแนวการบริหารสถานศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1.สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านวิชาการ ดังนี้

1.1 ด้านวิชาการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เปิดใจรับฟัง แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา รองลงมาคือ มีการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา โดยเสนอวิธีการประเมินและตัดสินใจร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 1) มีการหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันโดยใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยจัดชั่วโมง ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาในแต่ละสัปดาห์ และ 3) มีการรวมกลุ่มจัดทำแนวทางการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษา

1.2 ด้านงบประมาณ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมมือโดยมีเป้าหมายทิศทางเดียวกันในการปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา นำสู่การปฏิบัติ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 1) มีการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนจัดทำแผนงบประมาณ และคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) มีการตรวจสอบติดตามและรายงานการใช้ผลผลิตจากงบประมาณผ่านระบบ ICT และ 3) มีการรวมกลุ่มผู้รับผิดชอบ ร่วมกันจัดการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษาเพื่อการจัดทำและจัดหาวัสดุ

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วยความสัมพันธ์อย่างกัลยาณมิตร ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 1) มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการออกจากราชการ 2) สรุปหาแนวทางร่วมกันเกี่ยวกับการรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ และ 3) มีการสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาของโรงเรียนด้วยสัมพันธ์เชิงบวก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 อันดับ คือ 1) มีระดมความคิดและดำเนินงานโดยใช้งานวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนานโยบายและแผน 2) มีการประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยโดยสัมพันธ์ภาพแบบกัลยาณมิตรและ 3) มีการเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ได้ข้อสรุปว่า ด้านวิชาการ มีการหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาร่วมกันโดยใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้ 1) มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา สร้างแนวทาง ดำเนินการแก้ไข จากจุดเล็กๆไปหาจุดใหญ่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน จัดลำดับความสำคัญในการแก้ปัญหาร่วมกัน เลือกวิธีการที่เหมาะสม จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) มีการสนทนาเกี่ยวกับเป้าหมายการดำเนินงานด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย นำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้อย่างสร้างสรรค์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นระยะอย่างไม่เป็นทางการ มีการเปิดใจในการทบทวนงาน 3) จัดทำปฏิทินการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจมองเห็นภาพและทิศทางร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) สร้างแรงบันดาลใจ อดทนอดกลั้นและปฏิบัติภารกิจงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายในรูปโครงการ กิจกรรมต่างๆ 5) มีวัฒนธรรมในการทำงานที่ช่วยเหลือกันเกื้อกูลดูแลซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานด้วยกระบวนการทางวิจัย 6) ครูมีการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงาน และ 7) ผู้บริหารนำร่วมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วม ส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกด้วยความเต็มใจ เปิดใจ ใส่ใจในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1.สภาพการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความตระหนัก เห็นความสำคัญของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติและมีความเชื่อมั่นว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นรูปแบบของการทำงานที่มีกระบวนการที่ดีอีกรูปแบบหนึ่งที่น่ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อสร้างให้สถานศึกษามีคุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สร้างวัฒนธรรมการทำงานใหม่ที่จะเปลี่ยนระบบการทำงานโดยเน้นการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมเปิดใจ ร่วมกันทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญ วางแผน ดำเนินงาน มีการทำงานร่วมกันโดยมีวิสัยทัศน์เป็นแนวทางในการทำงาน แบ่งความรับผิดชอบ ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่องทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) นโยบายที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อที่ 4.5 ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบชุมชนแห่ง

การเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ทุกสถานศึกษาต้องมีการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับการสังเคราะห์งานของบุญชอบ จันทาพูน (2561) ที่ได้สังเคราะห์คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการสังเคราะห์พบว่า คุณลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมี 5 ประการ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน การร่วมเรียนรู้และร่วมมือ ร่วมพลัง การมีความรับผิดชอบต่อเป้าหมายร่วมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน การสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาวิชาชีพและภาวะผู้นำและการบริหารเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารทั่วไป ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวิชาการ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานเป็นการทำงานแบบร่วมมือ โดยใช้วิสัยทัศน์และค่านิยมเป็นทิศทางเป้าหมายของการทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีการรวมกลุ่มวิเคราะห์สภาพปัญหา หาสาเหตุและหาแนวทางแก้ไข ช่วยกันระดมความคิด ร่วมวางแผนกำหนดเป้าหมาย ร่วมเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้การปฏิบัติงานระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ กระตุ้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและภาวะผู้นำร่วมกันในการดำเนินงาน ประสานงานและทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการสื่อสาร มีเครือข่ายประสานการจัดการศึกษาทั้งในและนอกสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของพรอติ ชาวคำเขตต์ (2561) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) แนวทางการดำเนินการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของบุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ ได้แก่ 2.1) ด้านการมีค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันควรมุ่งเน้นการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันและสนับสนุนให้มีกระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครู 2.2) ด้านการแลกเปลี่ยนการปฏิบัติงานระหว่างบุคคล โรงเรียนควรจัดบรรยากาศทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนและกระตุ้นให้ครูมีการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2.3) ด้านการสนับสนุนและภาวะผู้นำร่วมกับการเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดการเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นในชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพครูทำให้ครูได้มีส่วนร่วมและมีภาวะผู้นำร่วมกัน และอุทิศตนในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 2.4) ด้านที่ร่วมแรงร่วมใจชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ครูเป็นแรงจูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเอง อุทิศตน ในการทำงานและทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการรวมกลุ่มกำหนดวิสัยทัศน์ วางแผนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกระบวนการทำงานร่วมกัน มีการสำรวจ วิเคราะห์หาสาเหตุ เปิดใจรับฟัง แสดงความคิดเห็น ระดมความคิด เสนอวิธีการ เปิด

โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม พัฒนาครู มีการทำงานเป็นทีม วางแผนและหาแนวทาง ออกแบบกิจกรรมแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการนิเทศ ในชั้นเรียน บันทึกข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน มีความตระหนักรู้ในตน ยอมรับความคิดเห็นของ กันและกัน จัดบรรยากาศที่เป็นเอื้อต่อการทำงาน มีการทบทวนและปรับปรุงงานวิชาการอย่าง ต่อเนื่อง มีการสื่อสารที่ดีและประสานความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา แบ่งปันทรัพยากรสนับสนุนการทำงานทั้งส่วนรวมและเฉพาะด้าน มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการ เรียนการสอนในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นพัฒนางานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ได้วิจัยเรื่องชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและ แนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพคือวิธีการพัฒนา ครูด้วยการจัดบรรยายให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันส่งผลให้ครูไม่โดดเดี่ยวและมี เครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นชุมชนที่มีฉันทะและความศรัทธาในการทำงาน เป็นชุมชนที่เอื้ออาทร มีคุณธรรมและเป็นกัลยาณมิตรกันในทางวิชาการ เป็นชุมชนที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพได้ การนำ PLC มาใช้ในสถานศึกษาใน โรงเรียนจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำที่สนับสนุนและแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกันและ การประยุกต์ใช้ความรู้ค่านิยมร่วมและวิสัยทัศน์ร่วมของสมาชิก เงื่อนไขที่ช่วยผดุงความเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้และการแบ่งปันการปฏิบัติ

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ได้ข้อสรุปว่า ด้านวิชาการ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีแนวทางการบริหารสถานศึกษาในด้านวิชาการ คือผู้บริหาร สถานศึกษาควรนำร่วมสร้างให้เกิดภาวะผู้นำร่วมส่งเสริมให้ครูได้แสดงออกด้วยความเต็มใจ เปิดใจ ใส่ใจในงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกัน ดังนี้ สร้างความเข้าใจมองเห็นภาพและทิศทางร่วมกัน วิเคราะห์สภาพปัญหา จัดลำดับความสำคัญ สร้างแนวทาง ดำเนินการ เลือกวิธีการที่เหมาะสม จัด บรรยายภาคให้เอื้อต่อการทำงาน สร้างนวัตกรรมมาใช้อย่างสร้างสรรค์ สร้างวัฒนธรรมการทำงาน ที่ช่วยเหลือกันเกื้อกูลกัน ครูมีการสร้างองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการทำงาน ส่งเสริม ให้ครูรวมพลังทำงานด้วยความเต็มใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่องและ เป็นระบบอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งสอดคล้องกับแนวคิดของอนุสรฯ สุวรรณวงศ์ (2558) ที่ให้ แนวคิดดังนี้ 1) การมีวิสัยทัศน์ ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการ สอนและพัฒนาการปฏิบัติงานทางการสอนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และพัฒนาโรงเรียน 2) การเรียนรู้และร่วมมือร่วมพลังของครูในโรงเรียนด้วยความช่วยเหลือ สนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและพัฒนาโรงเรียน 3) การมุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสำคัญ โดยการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาทางวิชาชีพของครูจะต้องสอดคล้องและ เชื่อมโยงกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็น ของผู้เรียน 4) การสะท้อนผลการปฏิบัติงานทางวิชาชีพ 5) ภาวะผู้นำร่วมทางการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและพัฒนาสมรรถนะด้านภาวะ

ผู้นำให้แก่ครูเพื่อสนับสนุนให้ครูมีอิสระมีความคล่องตัว ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ตลอดจนเพิ่มศักยภาพด้านภาวะผู้นำให้แก่ครูและสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณภา ธรรมจันทร์ (2561) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษา ผลการวิจัยด้านการศึกษานโยบายการพัฒนาการนิเทศภายใน ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การดำเนินการงานนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลในพัฒนาตนเองเหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์อันส่งผลให้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จ

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ควรมีนโยบายหรือส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้ารับการพัฒนาด้านเองเกี่ยวกับการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยจัดให้มีการประชุม อบรม หรือศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยโดยใช้ทฤษฎีอื่นซึ่งอาจมีข้อมูลสารสนเทศในมิติอื่น เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น

2.2 ในการหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับงานวิจัยในการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยควรกำหนดกรอบหรือประเด็นการสนทนาให้ชัดเจนในแต่ละด้าน

เอกสารอ้างอิง (References)

ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2560). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ใน

สถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ., 2560(10,1) : 34-41.

บุญชอบ จันทาพูน. (2561). กลยุทธ์การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครู

โรงเรียนเทศบาล 1 ดันยาง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎี

บัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พรอรรถ ชาวคำเขตต์. (2561). สภาพการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ของ

บุคลากรทางการศึกษากลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นเชียงรายโซนเหนือ.

วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. พะเยา :

มหาวิทยาลัยพะเยา.

- วรรณภา ธรรมจันทร์. (2561). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร ไชยบัง. (2562). จิตศึกษาพัฒนาปัญญาภายใน. พิมพ์ครั้งที่ 7. บุรีรัมย์ : โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (2561). รายงานผลการจัดการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 . เอกสารลำดับที่ 4/2561 กลุ่มนโยบายและแผน.มปท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- _____. (2561). ครบรอบ 15 ปี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิชาการ ฉบับพิเศษ. ปีที่ 21 ฉบับที่ 3: กรกฎาคม-กันยายน 2561.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2561 (IMD 2018). นนทบุรี : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. (2559). กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับครูโรงเรียนเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.